

RECENSION

Aksel Hennie som *Max Manus*

Originaltitel Max Manus
Svensk titel Max Manus
Regi Joachim Rønning, Espen Sandberg
Producent Sveinung Golimo, John M. Jacobsen
Manus Thomas Nordseth-Tiller
Foto Geir Hartly Andreassen
Roller Aksel Hennie, Agnes Kittelsen, Nicolai Cleve Broch, Ken Duken, Christian Rubbeck, Knut Joner, Mats Eldøen, Kyrre Haugen Sydness, Viktoria Winge m fl
Norge, Danmark, Tyskland 2008
Längd i tid 1 tim 57 min
Censur tillåten från 15 år
Distributör Nordisk Film AB

Max Manus

Efter fjolårets film om den danska motståndsrörelsen, *Flamman och citronen*, är det dags för den norska: *Max Manus* är historien om en av de ledande motståndsmännen under kriget, ständigt efterspanad av Gestapo, men med nio liv likt katten. Han fanns i verkligheten, levde 1914 – 1996 och blev efter kriget livvakt åt kungen och kronprinsen och startade ett företag som sålde kontorsmaterial. En riktigt maffig norsk hjälte, dekorerad med hedersutmärkelser både i Norge och England.

Filmen om Max Manus är dramaturgiskt rätt olik *Flamman och citronen*, vilket är naturligt av flera skäl. Max Manus och många av hans kolleger överlevde faktiskt, i motsats till sina danska motsvarigheter. De arbetade, i motsats till de danska motståndsmännen, på regeringens uppdrag. Och de sköt inte nazismens medlöpare inom Nasjonal samling, (vedergällningen mot förrädarna kom efter kriget), de ägnade sig åt olaglig propagandaverksamhet och olika former av sabotage. Mest berömt är sänkningen av det väldiga trupptransportfartyget Donau.

Max Manus innehåller actionfilmens vanliga rekvisita: flykt i sista sekunden, våldsamma skottväxlingar, hukande undan vassa sökarljus. Spänningsladdade sekvenser om bluffar ska gå hem eller inte, som när man lyckas aptera en sprängladdning mitt framför nosen på Norges Gestapochef.

Utgången är alltså förväntad, den som kan sin norska historia vet hur det ska gå. Men det är bra nog ändå. Alla slipper inte undan och den vidriga tortyren i fångelset Grinis källare skildras otäckt övertygande.

Karaktären Max Manus, lågmält och fint gestaltad av Aksel Hennie, är intressant. En man som kastades upp till hjältestatus av historiens vågsvall. Man får bilden av en ung man som sökte en roll att spela. Arbetslös, utan utbildning kastade han sig över en uppgift han gav sig själv: det finska vinterkriget. När det tar slut och han mirakulöst nog överlever blir hans liv tomt, utan innehåll när den tyska ockupationen kommer, för hans del närmast som en skänk från ovan. En ny uppgift väntar: rädda Norge.

Egentligen är han en av alla dessa unga män som, i en frustrerad social situation, utan klara begrepp om vadan och varthän, ger sin in i en kamp på liv och död, lika mycket för sakens skull som för att få en krydda i tillvaron. Det som kännetecknat många unga män i historien, man kan jämföra med alla möjliga från de som sökte sig till Hitlers stormtrupper till dagens fotbolls-huliganer. Action som livets mening – ibland är uppdraget ädlare än annars.

Det jag kan sakna är en större fördjupning av karaktären Max Manus, som helt förväntat drabbas av en akut psykisk kris när kriget upphört och hans uppgift är fullbordad. Ångestbilderna från krigshelvetet förföljer honom i drömmen, alkohol erbjuder en lindring – men så tillkommer kärleken. Utan den, tippar jag, hade han aldrig orkat resa sig. Men det är en annan och senare historia.

Max Manus är ett norskt hjälteepos, sådant som förr skrevs på rimmad vers av Runeberg, Tennyson och andra. En nations självsyn i rafflande cinematografiska bilder. Djävulen var över oss, men vi knuste ham. Undra på att filmen dragit rekordpublik på den sidan av kölen.

Gunder Andersson

Fotnot:

Max Manus skrev flera böcker: Det ordnar sig alltid (självbiografi, 1947), Sally Olsen. Fangenes engel i Puerto Rico (dokumentär, 1947), Mitt liv (självbiografi, 1995).

En läsvärd trilogi om Norge åren innan och under kriget är Dag Solstads Svek. Förkrigsår (1979), Krig. 1940 (1981) och Bröd och vapen (1983), alla översatta av Jan Stolpe.

En mer Hollywoodaktig film om den norska motståndsrörelsen är *Hjältarna från Telemarken*, regisserad av Anthony Mann.